

Uusiutuvan energian hankkeiden kuuluminen erittäin tärkeän yleisen edun piiriin tulee koskea vain REDIII-direktiivissä tarkoitettuja tilanteita – luonnonsuojelulakiin ei tule säätää suurempia heikennyksiä, kuin mihin REDIII-direktiivi maamme velvoittaa – Ympäristövaliokunnalle 26.4.2024

HE 41/2024 vp – Hallituksen esitys luonnonsuojelulain muuttamiseksi:

Hallituksen esityksen tarkoituksena on sujuvoittaa uusiutuvan energian hankkeita, ja laki liittyy Euroopan unionin ns. REDIII-direktiivin eli uusiutuvan energian direktiivin kolmannen revision toimeenpanoon. Direktiiviin lisättiin kaksi luonnonsuojelulain soveltamisalaan liittyvää artiklaa, jotka on toimeenpantava jäsenmaiden kansallisessa lainsäädännössä 1.7.2024 mennessä.

Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen esitteli eduskunnassa hallituksen esityksen lähetekeskustelussa ehdotettuja muutoksia näin:

*”Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen tutkinnassa tai luvituksessa tulee aina noudattaa **erittäin tärkeän yleisen edun** käsitettä tarkennettuna siten, että **uusiutuvan energian hankkeet kuuluvat aina sen piiriin** myös luonnonsuojelulain luonnonsuojeludirektiivin kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa.*

Säännöksen nojalla myös jatkossa uusiutuvan energian hankkeille voitaisiin myöntää poikkeus luonnonsuojelulain lajisuojeluun ja Natura 2000 -verkostoon liittyvissä säännöksissä, mikäli myös muut laissa säädetyt edellytykset poikkeuksille täyttyisivät.

Lisäksi säädettäisiin, että uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi olisi aina suoritettava samassa yhteydessä, siis sujuvoitettuna.

Kolmanneksi ehdotetaan, että jos uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen tai toiminnan yhteydessä kuolee rauhoitetun lajin yksilöitä, kyse ei olisi tahallisesta tappamisesta, mikäli yksilöiden menehtyminen ja niihin kohdistuvat häiriöt on pyritty asianmukaisesti estämään lieventävin toimenpitein.”

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry:n lausuntokierroksella antamassa lausunnossa esiintuotua:

REDIII-direktiivi merkitsee jo itsessään merkittävää heikennystä luonnonsuojelulain mukaisiin suojelutavoitteisiin, kun on kyse uusiutuvan energian investoinneista. **Hallituksen esityksessä ehdotetut säännösmuutokset johtavat kuitenkin huomattavasti laajempiin ja jyrkempiin luonnonsuojelulain suojelumääräyksiä koskeviin heikennyksiin, kuin mihin REDIII-direktiivi maamme velvoittaa.**

Suomella olisi runsaasti harkintavaltaa siinä, miten laajasti REDIII-direktiivin 16 b ja 16 f -artiklojen säädöksiä Suomen laissa sovelletaan, ja onko niitä tarpeellista soveltaa kaikkiin uusiutuvan energian hankkeisiin. Suomella olisi oikeus ja mahdollisuus rajoittaa 16 b ja f -artiklojen soveltaminen koskemaan alueensa tiettyjä osia ja/tai tietyn tyyppisiä teknologioita tai tiettyjä teknisiä ominaisuuksia käsittäviä hankkeita.

Suomeen on pyrkimässä uusiutuvan energian hankkeita moninkertainen määrä omaan tarpeeseemme ja sähkönkulutuksen ennakoituun kasvuun verrattuna. **Pelkästään tuulivoimahankkeita** on tällä hetkellä Suomen tuulivoimayhdistys ry:n tilastojen mukaan **eri vaiheissa suunnitteilla yhteensä 408 kappaletta**, 376 maa-alueille ja 32 merelle, **yhteensä 11 768 tuulivoimalaa**. **Ei ole mitään tarvetta sallia luonnonsuojelulain suojelumääräysten vastaista menettelyä kaikissa mahdollisissa tapauksissa ja kaikkien uusiutuvan**

energian hankkeiden kohdalla. Säädösten soveltaminen on rajoitettava vain energiahuollon ja hiilineutraaliuden kannalta välttämättömiin uusiutuvan energian hankkeisiin.

REDII-III-direktiivien tarkoituksena on uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyjen helpottaminen ja nopeuttaminen, ja samaan tavoitteeseen pyritään nyt käsillä olevassa luonnonsuojelulain muuttamisessa. Siinä jää kuitenkin täysin varmistamatta, että nopeutettujen lupamenettelyjen yhteydessä tehtävät selvitykset ovat laadukkaita ja totuudenmukaisia, eikä luonnolle aiheuteta tarpeetonta vahinkoa ja haittaa. Lakimuutoksen perusteluista puuttuvat myös kokonaan arviot siitä, onko hakemuksia käsittelevillä viranomaisilla edes teoriassa resursseja selvittää YVA- ja Natura-arviointien yhtäaikaisesta käsittelystä esitetyssä lyhyemmässä aikataulussa.

REDIII-direktiivissä uusiutuvan energian hankkeiden rakentamisen ja toiminnan katsotaan olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansanterveyttä ja turvallisuutta **vain 16 b ja f -artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa** ja se koskee vain poikkeuksen myöntämistä EU:n luonto- ja lintudirektiivin suojelumääräyksistä. Hallituksen esityksen mukaan uusiutuvan energian hankkeet kuuluisivat erittäin tärkeän yleisen edun piiriin **aina ja rajoituksetta**.

Uusiutuvan energian hankkeiden määrittelemisen kuulumaan aina ja rajoituksetta erittäin tärkeän yleisen edun piiriin on erittäin vaarallista. **On suuri vaara, että erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi määrittelemistä aletaan soveltaa muuallakin kuin muutettavien luonnonsuojelulain pykälien kohdalla.** Jos uusiutuvan energian rakentaminen syrjäyttää uhanalaisten ja suojeltujen lajien suojelutavoitteet, niin tulevatko muille lajeille aiheutettavat haitat ja niiden tappaminen myös sallittavaksi uusiutuvan energian hankkeiden rakentamisessa ja toiminnassa? Sallitaanko uusiutuvan energian hankkeiden rakentaminen ja toiminta niin, että se heikentää muiden luonnonsuojelualueiden (esim. kansallispuistot) luontoarvoja?

Lunastuslaissa rajoitetaan lunastusmenettelyn käyttömahdollisuus ainoastaan niihin tilanteisiin, joissa yleinen etu lunastusta vaatii. Minkälaisia seurauksia lunastuslain soveltamiselle merkitsee uusiutuvan energian määrittelemisen aina ja rajoituksetta erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi? Aletaanko uusiutuvan energianhankkeita pitämään erittäin tärkeän yleisen edun mukaisina myös lunastuslain soveltamisessa? Johtaako se kehitykseen, jossa maa-alueita lopulta voidaan lunastaa uusiutuvan energian hankkeiden rakentamista varten?

REDIII-direktiivissä erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi määrittelemisen on tarkoitettu määräaikaiseksi. Luonnonsuojelulain muutoksella määrittelystä tehdään pysyvä.

Esitämme, että hallituksen esityksessä tarkoitettuihin säädöksiin tehdään ympäristövaliokunnassa seuraavia muutoksia ja korjauksia:

- 1) Uusiutuvan energian hankkeen katsominen erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi tulee rajata lakitekstissä yksiselitteisesti koskemaan ainoastaan tilanteita, joissa harkitaan poikkeuksen myöntämistä REDIII-direktiivin 16 b ja f -artikloissa tarkoitetuista luonto- ja lintudirektiivin suojelumääräyksistä.
- 2) Erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi katsominen tulee rajata vain niihin uusiutuvan energian hankkeisiin, jotka ovat energiahuollon ja hiilineutraaliuden saavuttamisen kannalta välttämättömiä, ei kategorisesti kaikkiin uusiutuvan energian hankkeisiin. Jäsenvaltioille annettua harkintavaltaa tulee hyödyntää.
- 3) Erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi katsominen on REDIII-direktiivin mukaisesti voimassa vain siihen saakka, kunnes Suomi on saavuttanut hiilineutraaliuden.

- 4) Suojeltujen lajien tappaminen ja häirintä voidaan katsoa muuksi kuin tahalliseksi, siis ei-tahalliseksi, ainoastaan siinä tapauksessa, että rakentamisessa ja toiminnassa on otettu käyttöön tarpeelliset lieventävät toimenpiteet, ja näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta on myös seurattava, ja tarvittaessa tehtävä korjaavia toimenpiteitä.
- 5) Luvan myöntäminen Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luontoarvoja heikentävälle uusiutuvan energian hankkeelle tulee rajata vain REDIII-direktiivin 16 b ja f -artikloissa tarkoitetuista suojelumääräyksistä poikkeamiseen, ei kaikkeen Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luontoarvoja heikentävään toimintaan. Luvan myöntäminen tulee koskea vain energiahuollon ja hiilineutraaliuden kannalta välttämättömiä uusiutuvan hankkeita, ei kaikkia uusiutuvan energian hankkeita.

Yhteenveto:

Suomen ei tule toimeenpanna luonnonsuojelulaissa tiukempia ja jyrkempiä heikennyksiä, kuin mihin REDIII-direktiivi maamme velvoittaa. Suomen tulee käyttää hyväkseen EU:n maallemme suoma harkintavalta täysimääräisesti. Suomeen on pyrkimässä uusiutuvan energian hankkeita moninkertaisesti yli maamme tarpeen, joten ei ole mitään tarvetta sallia REDIII-direktiivin veloituksia suurempia heikennyksiä luonnonsuojelutavoitteisiin.

Linkki hallituksen esitysluonnoksesta lausuntokierroksella antamaamme lausuntoon, johon sisältyvät myös ehdotuksemme tekstimuutoksiksi: <https://tvky.info/2024/03/tuulivoima-kansalaisyhdistys-ryn-lausunto-hallituksen-esityksesta-luonnonsuojelulain-muuttamiseksi/>

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Sari Murto, FM, puheenjohtaja

Riitta Lindgren, KTM, luvitusasiantuntija

Lisätiedot: Riitta Lindgren, puh. 0400-555 454, email riitta.lindgren@hrl-balancia.com